

EMIGRATIE ONDERSTREEPT INTERNATIONALE GERICHTHEID

Kees de Bont, Huib Silvis en Cees Jan Wolswinkel

Nederland staat bekend om de sterke internationale oriëntatie van de agrosector. Het is een van de belangrijkste exporteurs ter wereld van landbouwproducten. Maar daar blijft het niet bij. Jaarlijks vestigt zich namelijk ook een groot aantal, zo'n 250 tot 350, Nederlandse agrariërs in het buitenland. Zij verspreiden zich over bijna de gehele wereld. Naast West-Europa en Noord-Amerika, die de meeste emigranten trekken, blijken ook Midden- en Oost-Europa (bijvoorbeeld Polen) en Oost-Afrika interessante gebieden te zijn. De trek vanuit Nederland doet zich voor in alle sectoren. Terwijl vanuit de tuinbouw de belangstelling vooral uitgaat naar landen als Spanje, de Verenigde Staten en Kenia, zoeken akkerbouwers het veelal in Polen en varkenshouders in Duitsland en sommigen in België. Ook melkveeouders gaan meestal naar landen dichtbij, zoals Denemarken of Duitsland, maar zij komen ook terecht in bijvoorbeeld Nieuw-Zeeland.

Redenen voor vertrek

De motieven voor vertrek naar het buitenland van al deze agrariërs zijn nogal uiteenlopend. Vaak zien zij in het buitenland grotere kansen voor de ontwikkeling van het bedrijf en worden zij mede aangetrokken door lagere prijzen van grond en gebouwen en vaak lagere lonen. Daarnaast zijn, voorzover dat al aan de orde is in het land van vestiging, productierechten tegen veel lagere prijzen aan te kopen. Vaak is ook het ontbreken van groeimogelijkheden voor het bedrijf in Nederland een factor van betekenis om een kans over de grens te wagen. Hiervoor wordt ook wel het 'boeronvriendelijke' van de Nederlandse samenleving als reden aangevoerd.

Overigens laat een aantal emigranten Nederland niet helemaal achter zich: zij houden ook het bedrijf in Nederland aan en kunnen dus beter semigrant worden genoemd.

Verwachtingen

Vaak hebben de emigranten hooggespannen verwachtingen bij vertrek. Maar die komen niet altijd uit. Zo worden zij soms geconfronteerd met tegenvallende omstandigheden voor de productie, bijvoorbeeld slechtere grond en gebouwen dan gedacht, weinig gemotiveerde arbeidskrachten, bijvoorbeeld in Oost-Europa, of een slechte organisatie wat betreft de levering van goederen en diensten en ook een ondermaatse structuur voor de afzet en verwerking van producten. Daarnaast kan corruptie of bureaucratie veel ergernis opleveren. Ook het leven in een ander sociaal-cultureel klimaat, met een ander onderwijssysteem en met een vreemde taal kan tegenvallen, zeker de eerste tijd. Er zijn dan ook vaak nog al wat hindernissen te nemen voordat de emigratie geslaagd kan worden genoemd. Gelukkig is dat voor velen naar bijvoorbeeld voormalig Oost-Duitsland het geval, terwijl dat richting Polen tot nu toe minder vaak zo lijkt te zijn.

Zakelijke relaties met Nederland

Vrij veel bedrijven in het buitenland houden zakelijke contacten met Nederlandse bedrijven aan. Uiteraard geldt dit voor de semigranten die naast de vestiging in het buitenland nog het oorspronkelijke bedrijf in Nederland hebben, dat dan geleid wordt door een familielid. Daarnaast opereren er bedrijven op buitenlandse bodem in ketenstructuren die door Nederlandse bedrijven worden geregisseerd. Voorbeelden zijn bloementelers in Kenia die leveren aan veilingen, aardappeltelers in Polen die voor verwerking telen op basis van afspraken met hier bekende industrieën, en groenten- en champignonkwekers die afzetcontracten hebben met hier opererende supermarkten. Voor teeltkennis en de uitrusting van het bedrijf zoeken daarnaast bedrijven, vanwege de kwaliteit, nog vaak instellingen in Nederland op. In het algemeen wordt hierbij op zakelijke gronden gekozen en wanneer in het 'nieuwe' land de voorzieningen vergelijkbaar zijn, worden de contacten met Nederland automatisch minder intensief.

Toekomst

Of de Nederlandse agrarische emigratiestroom de komende jaren nog toeneemt is moeilijk te voorspellen. De toetreding van landen tot de EU biedt bijvoorbeeld extra kansen en ook in bijvoorbeeld Noord-Amerika, Duitsland en Frankrijk zijn er nog mogelijkheden. Belangrijk is wel het signaal dat er om een zo goed mogelijke slagingskans te hebben, behoefte bestaat aan het oplossen van bepaalde knelpunten. Deze liggen met name rond de verschillen in financiering en belastingwetgeving in Nederland en de betrokken landen, waardoor nu vaak ingewikkelde tijdrovende constructies moeten worden gecreëerd. Ook in de sfeer van begeleiding en voorlichting kan nog het nodige worden gedaan.

Overigens kan de emigratie maar ten dele als een oplossing worden beschouwd voor de Nederlandse landbouwproblemen; het aantal emigranten is altijd nog minder dan 10% van het aantal land- en tuinbouwbedrijven dat per jaar wordt beëindigd.

Meer informatie:

Rapport 2.02.06 Boeren op vreemde bodem; over emigratie en semigratie.